

USTAWA

z dnia ...

o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw¹⁾

Art. 1

W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2032) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 1
  - a) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) opracowywanie, publikowanie i udostępnianie inwentarza archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu;”;
  - b) po pkt 2a dodaje się pkt 2b i 2c w brzmieniu:
„2b) przygotowywanie i publikowanie katalogów prowadzonych przez Biuro Lustracyjne;
2c) prowadzenie rejestrów oświadczeń lustracyjnych, analizę oświadczeń lustracyjnych oraz przygotowywanie postępowań lustracyjnych;”;
- 2) po art. 28 dodaje się art. 28a w brzmieniu:
- 3) „Art. 28a
  1. Instytut Pamięci publikuje na stronie internetowej inwentarz archiwalny zawierający opis całego zasobu na poziomie jednostki archiwalnej w sposób pozwalający na identyfikację zagadnień lub osób których dotyczą dokumenty.
  2. Opis jednostki archiwalnej musi zawierać:
    - 1) sygnaturę archiwalną;
    - 2) nazwę zespołu (zbioru) archiwalnego lub wytwórcy materiałów archiwalnych,
    - 3) tytuł jednostki archiwalnej identyfikujący rodzaj materiałów archiwalnych ze wskazaniem danych osobowych osób takich jak: imię, nazwisko, data urodzenia, imię ojca bądź zagadnień, których dotyczą
    - 4) formę fizyczną;
    - 5) liczbę tomów,
    - 6) miejsce przechowywania akt.
  3. Opis jednostki archiwalnej może być uzupełniony o:

---

¹⁾ Niniejszą ustawą zmienia się: ustawę z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawę z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach.

- 1) nazwę podzespołu archiwalnego;
- 2) nazwę serii;
- 3) nazwę podserii;
- 4) sygnaturę mikrofilmu;
- 5) sygnatury dawne;
- 6) regest lub dodatkowe informacje o zawartości jednostki;
- 7) kryptonim;
- 8) liczbę kart lub stron,
- 9) daty skrajne;
- 10) numer rejestracyjny.

4) uchyla się art. 29a;

5) w art. 30:

ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) Instytut Pamięci udostępnia kopie dokumentów, o których mowa w ust. 1, dotyczących wnioskodawcy i wytworzonych przez wnioskodawcę lub przy jego udziale w ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą lub służbą w organach bezpieczeństwa państwa albo w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji. **Przez dokumenty wytworzone przy udziale wnioskodawcy przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwalne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa jeżeli potwierdzają fakt rejestracji go w charakterze tajnego informatora lub pomocnika organów bezpieczeństwa państwa.**”

6) w art. 35c:

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1 a w brzmieniu:

„1a. Dokumentami osobowymi w rozumieniu ustawy są dokumenty związane z ubieganiem się o zatrudnienie, pracą i rozwiązaniem stosunku pracy lub służby w organach bezpieczeństwa państwa.”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Funkcjonariusze i pracownicy organów bezpieczeństwa państwa mogą uzyskać na swój wniosek kopie dotyczących ich dokumentów osobowych i kopie bądź uwierzytelnione odpisy, wypisy i wyciągi dokumentów finansowo – księgowych.”;

7) w art. 36:

ust. 4a otrzymuje brzmienie:

„4a. Dokumenty określone w ust. 1, które zostały zdigitalizowane udostępnia się w terminie 7 dni od dnia złożenia wniosku.”

8) art. 42 otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli Dyrektor Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej zostanie zawiadomiony, że znajdujące się w dokumentach dane osobowe są nieprawdziwe, to informacje o tym dołącza się niezwłocznie do zbioru dokumentów dotyczących danej osoby.”

Art. 2

W ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 690) art. 4 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) co do której w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie zachowały się dokumenty wytworzone przez nią lub przy jej udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nią w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa. **Przez dokumenty wytworzone przy jej udziale przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwalne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa jeżeli potwierdzają fakt rejestracji jej w charakterze tajnego informatora lub pomocnika organów bezpieczeństwa państwa.”.**

Art. 3

W ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz.U. z 2019 r., poz. 25) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 15a ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) co do których w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu zachowały się dokumenty wytworzone przez nie lub przy ich udziale, w ramach czynności wykonywanych przez nie w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy, o których mowa w pkt 1. **Przez dokumenty wytworzone przy ich udziale przy operacyjnym zdobywaniu informacji przez organy bezpieczeństwa państwa rozumie się także pomoce ewidencyjne, takie jak dzienniki rejestracyjne, inwentarze archiwalne, karty ewidencyjne i Zintegrowany System Kartotek Operacyjnych organów bezpieczeństwa państwa jeżeli potwierdzają fakt rejestracji ich w charakterze tajnych informatorów lub pomocników organów bezpieczeństwa państwa”.**

2) art. 32a otrzymuje brzmienie:

„Art. 32a. Przed podjęciem decyzji o nadaniu orderu lub odznaczenia danej osobie, Prezydent może zwrócić się do Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o przekazanie informacji na temat istnienia w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni

przeciwko Narodowi Polskiemu **dokumentów dotyczących kandydata do odznaczenia**”.

Art. 4

1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy dokumenty, o których mowa w art. 25 ust. 1 pkt 7 ustawy zmienianej w art. 1, przekazane do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu na zasadzie użyczenia przechodzą na stan zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.
2. Dokumenty, co do których nie został zrealizowany obowiązek z art. 25 ust. 1 pkt 7 ustawy zmienianej w art. 1, które będą przekazane do archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy przechodzą na stan zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Art. 5

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Wieloletnie obowiązywanie przepisów ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz dynamiczne zmiany w systemie prawa pośrednio wpływające na przedmiot działalności Instytutu Pamięci legły u podstaw dokonania głębszej analizy obszarów wymagających korekty bądź doprecyzowania. Bogate orzecznictwo sądów powszechnych i administracyjnych skłania do doprecyzowania niektórych norm zawartych w ustawie o Instytucie Pamięci. W wyniku dokonanej oceny zdiagnozowano następujące obszary wymagające interwencji legislacyjnej:

Na podstawie art. 1 pkt 24 ustawy z dnia 14 lutego 2007 r. o zmianie ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów i ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. z 2007 r. Nr 25, poz. 162) do ustawy o Instytucie Pamięci dodano rozdział 5a „Funkcje lustracyjne Instytutu Pamięci” obejmujący art. 52a-52g. Dodanie w art. 1 ustawy o Instytucie Pamięci pkt 2b i 2c wskazujących, że ustawa o Instytucie Pamięci reguluje przygotowywaniu i publikowaniu katalogów prowadzonych przez Biuro Lustracyjne oraz prowadzenie rejestrów oświadczeń lustracyjnych, analizę oświadczeń lustracyjnych oraz przygotowanie postępowań lustracyjnych ma charakter porządkujący, bowiem wskazuje zakres określony w rozdziale 5a ustawy o Instytucie Pamięci.

Rozbudowania wymagają przepisy dotyczące inwentarza archiwalnego publikowanego na podstawie art. 5 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2010 r. Nr 79, poz. 522 ze zm.).

Doprecyzowanie przepisu dotyczącego zawartości inwentarza archiwalnego pozwoli uniknąć wątpliwości interpretacyjnych dotyczących zakresu publikowanych informacji, które ze względu na specyfikę zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci mają odmienny charakter niż zasób innych archiwów wyodrębnionych. Proponowana zmiana wynika z konieczności przeniesienia normy merytorycznej znajdującej się obecnie we wspomnianym wyżej przepisie przejściowym, co jest niezgodne z § 37 Zasad techniki prawodawczej (załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej" (Dz.U. z 2016, poz. 283). Uzupełnienie art. 1 ustawy o Instytucie Pamięci o

opracowanie, publikowanie i udostępnianie inwentarza archiwalnego ma charakter porządkujący przedmiot regulacji ustawy.

Uchylenie art. 29a ustawy o Instytucie Pamięci pozwoli uniknąć wątpliwości jakie niesie za sobą posługiwanie się zaświadczeniami przez osoby w nich wymienione w postępowaniach sądowych jako dokumentami potwierdzającymi brak współpracy z byłymi organami bezpieczeństwa państwa. Treść zaświadczenia nie odnosi się do całości zasobu archiwalnego Instytutu Pamięci, lecz wyłącznie do ww. katalogu. Katalog stanowi tylko niewielki fragment zasobu archiwalnego przechowywanego w IPN i dotyczy wyłącznie zbioru akt osobowych b. Stołecznego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Warszawie.

Doprecyzowania wymaga również przepis art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy o Instytucie Pamięci regulujący udostępnienie kopii dokumentów dotyczących wnioskodawcy i wytworzonych przez wnioskodawcę lub przy jego udziale w ramach czynności wykonywanych w związku z jego pracą lub służbą w organach bezpieczeństwa państwa albo w związku z czynnościami wykonywanymi w charakterze tajnego informatora lub pomocnika przy operacyjnym zdobywaniu informacji. Dokonana zmiana pozwoli uniknąć wątpliwości interpretacyjnych dotyczących klasyfikowania dokumentów odnoszących się do udziału wnioskodawcy w wytworzeniu dokumentów.

Ze względu na spójność systemu prawa tego rodzaju zmiany wymagają analogiczne w treści przepisy art. 4 pkt 2 ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych jak również art. 15a ust. 3 ustawy o orderach i odznaczeniach.

Należy podkreślić, iż powołane wyżej ustawy wiążą się z ustanowieniem przywileju na wnioski lub rzecz osoby zainteresowanej (przyznaniem świadczenia pieniężnego w przypadku ustawy o działaczach, bądź przyznaniem odznaczenia Krzyż Wolności i Solidarności w przypadku ustawy o orderach i odznaczeniach) i nie ograniczają praw takiej osoby. Nie ulega wątpliwości, że kryteria odnoszące się do przyznania przywileju mogą i powinny być ostrzejsze niż w przypadku uregulowań ustawowych odnoszących się do ograniczania praw jednostki.

Doprecyzowanie przepisu dotyczącego dokumentów osobowych funkcjonariuszy i pracowników organów bezpieczeństwa państwa pozwoli uniknąć wątpliwości interpretacyjnych dotyczących zakresu udostępnianych dokumentów.

Zmiana dokonana w art. 42 ma charakter porządkujący, bowiem na podstawie ustawy z dnia 29 kwietnia 2016 r. o zmianie ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2016 r. poz. 749) Biuro Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów Instytutu Pamięci zastąpiono Archiwum Instytutu Pamięci.

Uwzględniając zadania określone w ustawie o Instytucie Pamięci zasadnym jest aby dokumenty określone w art. 25 ust. 1 pkt 7 stanowiły zasób archiwum Instytutu Pamięci. Przewidziana w tym zakresie formuła użyczenia nie sprawdziła się w dotychczasowej działalności Instytutu Pamięci.

Proponowana zmiana art. 32 ustawy o orderach i odznaczeniach wynika z częściowej utraty mocy przepisu do którego regulacji odsyła norma art. 32.

Art. 32 ustawy o orderach

Proponowana zmiana ma charakter doprecyzowujący pozwala na przekazanie Prezydentowi RP pełnej informacji na temat dokumentów zgromadzonych w Instytucie Pamięci Narodowej co do kandydatów do odznaczenia najwyższymi orderami i odznaczeniami państwowymi. Spowodowana utratą mocy przepisów art. 52 a ustawy o IPN.

Projekt ustawy nie pociąga za sobą obciążenie budżetu państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Projekt ustawy pozostaje bez wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy nie przewiduje wydania aktów wykonawczych,

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.